

Helaas werken de linken naar artikelen niet, maar je kunt altijd googlen om er meer over te weten te komen.

Zeven vragen over voltooid leven, de wet en de middelen

- Enzo van Steenberg

17 mei 2018 om 11:33

Foto iStock

1. Wat is het verschil tussen euthanasie en een zelfgekozen dood wegens 'voltooid leven'?

Mensen die hun leven als 'voltooid' beschouwen en het om die reden willen beëindigen, zijn in principe nog relatief gezond maar vinden dat hun leven geen waarde meer heeft. Deze mensen komen niet in aanmerking voor euthanasie. Dat is volgens de Nederlandse wet alleen toegestaan voor mensen die 'ondraaglijk' en 'uitzichtloos' lijden en wordt uitgevoerd door een arts. Vorig jaar kregen in Nederland ruim 6.500 mensen euthanasie – 4,4 procent van alle overlijdensgevallen in ons land.

2. Wat is strafbaar en wat niet?

Sinds 2002 is in Nederland de euthanasiewet van kracht. De Hoge Raad oordeelde dat het in de wet genoemde 'ondraaglijk' en 'uitzichtloos' lijden

waarbij deze wet euthanasie toestaat, moet zijn veroorzaakt door een ziekte of aandoening.

Euthanasie wordt in bijna 90 procent van de gevallen toegepast bij een terminaal zieke patiënt, bijvoorbeeld iemand die kanker heeft in een gevorderd stadium. Er zijn ook steeds meer mensen die vanwege een psychische ziekte (vorig jaar 83 mensen), dementie (vorig jaar 169 mensen) of een 'stapeling van ouderdomsklachten' (bijvoorbeeld blindheid, doofheid, incontinentie – vorig jaar 293 mensen) euthanasie krijgen. Tot enkele jaren terug kwam dat nog nauwelijks voor.

Artsen kunnen strafbaar zijn als ze iemand euthanasie verlenen die niet 'ondraaglijk en uitzichtloos' lijdt. Voor nog – redelijk – gezonde mensen die zeggen hun leven 'voltooid' te vinden en om die reden te willen sterven, is euthanasie in principe niet toegestaan. Het zelf importeren of exporteren van dodelijke middelen is illegaal – de douane neemt ze soms in beslag.

Een onderzoekscommissie onder leiding van hoogleraar Paul Schnabel oordeelde in 2016 dat [de euthanasiewet niet verruimd hoeft te worden](#) voor mensen die hun leven 'voltooid' vinden. Volgens de commissie zijn de mogelijkheden van de euthanasiewet door artsen nog niet tot het uiterste verkend. Zo weten veel artsen volgens de commissie niet dat ze mogen meewerken aan euthanasie als iemand een stapeling van ouderdomsklachten heeft.

D66 wil [een wet maken](#) waardoor mensen die hun leven 'voltooid' vinden euthanasie zouden kunnen krijgen onder begeleiding van een soort 'stervenshulpverlener'. D66 zit in de regering, maar mede-regeringspartijen CDA en vooral ChristenUnie zijn tegen zo'n wet.

3. Hoeveel mensen vinden hun leven 'voltooid' en wat houdt dat voor hen precies in?

Hierover bestaat geen betrouwbaar wetenschappelijk onderzoek. 'Voltooid leven' is ook een erg lastig begrip, omdat niet altijd duidelijk is wat het precies inhoudt. De Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levens einde (NVVE) onderzocht enkele jaren terug zeventig casussen van mensen die zeiden hun leven als voltooid te beschouwen. De helft van deze mensen bleek te kampen met wat gezien kan worden als een 'stapeling van ouderdomsklachten'. Zij zouden dus volgens de wet euthanasie kunnen

krijgen. Niemand van hen kreeg dat daadwerkelijk, omdat artsen terughoudend waren uit angst voor vervolging.

Tegenstanders van een voltooidlevenwet, zoals de ChristenUnie, geloven dat mensen die hun leven voltooid zeggen te vinden in werkelijkheid niet willen overlijden, maar een beter leven willen. Daarom wil die partij meer aandacht voor bijvoorbeeld het bestrijden van eenzaamheid onder ouderen.

Bekijk ook onze documentaire over Beverly (79) en Athol Whiston (80), [een Australisch echtpaar dat besloot samen uit het leven te stappen.](#)

Er is wereldwijd eigenlijk maar één onderzoek naar de achtergrond van mensen die zeggen hun leven 'voltooid' te vinden. Dat is het promotieonderzoek van Els van Wijngaarden, die werkt aan de Universiteit voor Humanistiek. Ze nam 25 diepte-interviews af van mensen die zeiden hun leven voltooid te vinden. Van Wijngaarden ontdekte dat gevoelens van voltooid leven vaak ambivalent zijn. De gevoelens kunnen sterker of zwakker worden door de tijd, en zouden soms inderdaad veroorzaakt worden door eenzaamheid of het gevoel er niet meer toe te doen.

Er lijkt wel veel steun te zijn voor de legalisatie van stervenshulp aan ouderen die hun leven voltooid vinden. In 2010 kreeg het burgerinitiatief 'Uit Vrije Wil' bijna 117.000 steunbetuigingen, waardoor het op de agenda van de Tweede Kamer belandde.

4. Hoeveel mensen overlijden met zelf aangeschafte middelen?

Er zijn mensen die zelf aan dodelijke middelen proberen te komen. Het Vredige Pil-handboek, de Nederlandse vertaling van het *Peaceful Pill Handbook* (2006), heeft een lijst met buitenlandse adressen waar dodelijke middelen gekocht kunnen worden. Dat kan via postorderservice vanuit bijvoorbeeld China, of door naar landen als Peru of Mexico te reizen.

Het is niet bekend hoe vaak dit voorkomt, omdat niemand het registreert. Volgens de derde evaluatie van de euthanasiewet, vorig jaar gepubliceerd, overleden in 2015 ongeveer 280 Nederlanders door zelf middelen op te sparen of die in het buitenland te kopen.

Wel zijn er sterke aanwijzingen dat een grotere groep mensen interesse heeft in de aanschaf van dodelijke middelen met als doel daarmee (op termijn) hun leven te beëindigen.

In het eerste half jaar van 2017 zochten 70.000 mensen via de website van de NVVE naar informatie over 'humane zelfdoding', stelt die organisatie.

Uit een enquête van de Coöperatie Laatste Wil (CLW) in 2016 onder 3.000 leden, bleek dat 7 procent van hen dodelijke middelen in huis had.

Lees ook: [hoe NRC het spoor volgde van mensen die willen sterven op een zelfgekozen moment, zonder arts](#). Van Noord-Holland tot Peru.

5. Hoe zit het met de organisatie die dodelijke middelen in Nederland wilde verspreiden?

Vorig jaar september maakte de Coöperatie Laatste Wil (CLW) bekend een legaal verkrijgbaar 'laatstewilmiddel' te hebben gevonden dat een 'humane' dood zou garanderen. Het zou dit jaar worden verspreid onder leden. De behoefte bleek groot. In een paar maanden groeide het ledenaantal van de coöperatie van 3.400 naar ruim 23.000. Enkele maanden geleden gaf de CLW het plan weer op na waarschuwingen van het Openbaar Ministerie.

6. Komt het vaak voor dat echtparen samen uit het leven stappen?

Het is de afgelopen jaren een handvol keren voorgekomen dat echtparen samen euthanasie kregen. Alleen als ze allebei ondraaglijk en uitzichtloos lijden – en bijvoorbeeld toevallig in dezelfde fase van een ziekteproces zitten – is euthanasie op dezelfde datum mogelijk. Er is een aantal gevallen bekend van paren die, zoals Beverly en Athol Whiston, samen uit het leven stappen met 'eigen middelen'. Marieke Liem van de Universiteit Leiden, die onderzoek heeft gedaan naar 'suïdepacten', [waarschuwde er toen in het Dagblad van het Noorden](#) voor daar geen geromantiseerd beeld over te koesteren: „Het komt vast voor dat enkele echtparen er samen voor kiezen om eruit te stappen. Tot de dood hen scheidt. Maar vaak zie je bij partnerdodingen onder ouderen een vorm van altruïsme. De ander kan niet meer leven als ik er niet meer ben. En die persoon maakt dan een keuze voor de partner.”

7. Hoe 'betrouwbaar' is een zelfgekocht dodelijk poeder of drankje?

Er zijn verschillende drankjes, poeders en pillen in omloop – in verschillende landen over de hele wereld. Eén antwoord geven op deze vraag is daarom moeilijk. Het is vaak onmogelijk na te gaan wat er precies in de flesjes zit, of de middelen betrouwbaar zijn en hoe het zit met de houdbaarheidsdatum.

Het is verboden dodelijke middelen vanuit het buitenland in te voeren, en ook om ze op zuiverheid te laten testen door een laboratorium. Het is dan ook niet altijd duidelijk of dit soort middelen leidt tot de beloofde 'humane' dood.

[De wetenschapsredactie van NRC deed afgelopen februari onderzoek](#) naar de dodelijke middelen die de Coöperatie Laatste Wil van plan was dit jaar in omloop te brengen en waarvoor zoveel belangstelling was. Daaruit bleek dat het middel geen 'waardige' dood garandeerde, zoals de coöperatie wel beloofde.

Praten over zelfdoding kan bij hulp- en preventielijn 'Zelfmoord? Praat erover'. Telefoonnummer 0900-0113 of [op de site](#)